

Warszawa, dnia 29 maja 2015 r.

ABC Prawa – łacińskie paremie prawnicze część X

Nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet

W publikacjach zatytułowanych „ABC Prawa” staramy się wyjaśniać możliwie przystępnym językiem te pojęcia lub instytucje prawne, które występują w codziennym życiu i mają często doniosłe znaczenie, ale ze względu na specyfikę terminologii prawniczej nie zawsze są zrozumiałe dla ogółu obywateli.

W nowym cyklu publikacji dotyczących „ABC Prawa” postaramy się przybliżyć wybrane **łacińskie paremie prawnicze** i ich wpływ na dzisiejszy system prawny.

Na wstępie warto zauważyć, że prawo rzymskie jest jednym z filarów kultury europejskiej. Wiele jego konstrukcji i zasad funkcjonuje w prawie wszystkich państw po dzień dzisiejszy, choć często w zmienionej formie i treści. Paremie łacińskie, czyli krótkie sentencje, są nadal używane przez prawników, gdyż ich zwięzła forma i uniwersalny charakter pozwalają na wyrażenie zasady prawnej w zaledwie jednym zdaniu zrozumiałym dla prawników niezależnie od ich języka ojczystego.

Paremią, którą chcielibyśmy obecnie omówić brzmi: *nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet*. Jej tłumaczenie jest następujące: nikt nie może przenieść na inną osobę więcej praw niż sam posiada. Zasada ta obowiązuje również obecnie w prawie polskim. W powszechnym odczuciu jest wręcz oczywiste, że przykładowo, przenieść własność rzeczy na inną osobę może tylko ten, kto jest jej właścicielem, a nie ktoś komu rzecz np. tylko użyczono.

Niemniej jednak, w prawie polskim obowiązuje także szereg przepisów, które z różnych względów przełamują powyższą zasadę.

Przykładowo, zgodnie z obowiązującymi przepisami, jeżeli osoba nieuprawniona do rozporządzania rzeczą ruchomą zbywa rzecz i wydaje ją nabywcy, nabywca uzyskuje własność z chwilą objęcia rzeczy w posiadanie, chyba że działa w złej wierze. Jednakże gdy rzecz zgubiona, skradziona lub w inny sposób utracona przez właściciela zostaje zbyta przed upływem lat trzech od chwili jej zgubienia, skradzenia lub utraty, nabywca może uzyskać własność dopiero z upływem powyższego trzyletniego terminu. Ograniczenie to nie dotyczy pieniędzy i dokumentów na okaziciela ani rzeczy nabytych na urzędowej licytacji publicznej

lub w toku postępowania egzekucyjnego. Powyższe regulacje chronią zatem nabywców, którzy mają usprawiedliwione przekonanie co do tego, że nabywają ruchomość (np. samochód) od osoby uprawnionej (właściciela), jednak okazuje się, że zbywca w rzeczywistości nie był właścicielem.

Inną ważną regulacją skutkującą odstępieniem w określonych sytuacjach od omawianej zasady, jest tzw. rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych. Zgodnie z tą regulacją, w razie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym treść księgi rozstrzyga na korzyść tego, kto przez czynność prawną z osobą uprawnioną według treści księgi nabył własność lub inne prawo rzeczowe. Prawo chroni więc osoby, które nabywają własność nieruchomości w przekonaniu, że nabywają ją od prawowitego właściciela, opierając się na treści księgi wieczystej (choćby w księdze wieczystej wpisana była osoba niebędąca w rzeczywistości właścicielem).

Podobny charakter ma także przepis, zgodnie z którym, jeżeli ten, kto uzyskał stwierdzenie nabycia spadku albo poświadczenie dziedziczenia, lecz spadkobiercą nie jest, rozporządza prawem należącym do spadku na rzecz osoby trzeciej, osoba, na której rzecz rozporządzenie następuje, nabywa prawo lub zostaje zwolniona od obowiązku, chyba że działa w złej wierze. W tym wypadku chronione są działające w dobrej wierze osoby, które zawierają np. umowę z osobą podającą się za spadkobiercę, legitymującą się stwierdzeniem nabycia spadku (poświadczeniem dziedziczenia), choćby osoba tak nie była w rzeczywistości spadkobiercą.

Omówione wyjątki nie powodują jednak, że zasada *nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet* traci na znaczeniu. Nadal pozostaje ona podstawową regułą, to znaczy zawsze należy wychodzić od zasady, że rozporządzić prawem może tylko ten, kto jest rzeczywiście uprawniony. Wyjątki od tej reguły, uzasadnione szczególnymi względami (takimi jak ochrona nabywców w dobrej wierze) muszą wynikać wyraźnie z przepisów.

W przypadku jakichkolwiek pytań bądź wątpliwości, pozostajemy do Państwa dyspozycji.

Z wyrazami szacunku,

M. Szulikowski i Partnerzy Kancelaria Prawna

Niniejsze memorandum ma charakter wyłącznie informacyjny i jest przedmiotem praw autorskich M. Szulikowski i Partnerzy Kancelarii Prawnej.